

Szabó Borka

#MIT CSINÁL A HOGY IS HÍVJÁK?

avagy

MUNKA A SZERKESZTŐSÉGBEN

lektorkorrektorolvasó szerkesztőirodalmiszerkesztő
fordítótördelőborítótervezőnyelviellenőrzőkonzultán
adatrögzítőlektorkorrektorolvasó szerkesztőirodalm
szerkesztőfordítótördelőborítótervezőnyelviellenőrz

AJÁNLÁS AZ OLVASÓNAK

Köszönöm, amiért megvásároltad vagy elfogadtad ajándékként ezt a könyvet, azt pedig főleg, hogy ki is nyitottad. Ez az első és legfontosabb lépés azon az úton, amire jelenleg valószínűleg szükséged lehet.

Előrebocsátom: **nem vagyok se megmondóember, se bölcs guru, csak** egy aprócska humán pont a világegyetemben, **aki teszi a dolgát.** Ez nekem jelenleg **egy könyvkiadásban tevékenykedő szerkesztőség működtetése,** amit igyekszem a lehető legjobb tudásom szerint végezni. Emellett **másokat is erre szeretnék tanítani,** feltéve, ha ezt igénylik.

A „Mit csinál a hogy is hívják?” témája és tárgya állandó mozgásban van; minél több kiadást ér meg a kötet, annál komplexebb lesz. Ez azt jelenti, én is fejlődöm, és most téged, mint olvasómat szintén erre buzdítalak.

Ezt a könyvet – és magát a sorozatot – a szükség hozta világra, mégpedig azért, mert látom: egyszerűen nagyon kell, hogy legyen. Reményeim szerint hasznos lesz, és – persze az ismeretterjesztés mellett – talán szórakoztat is.

Ami biztos: **unatkozni nem fogsz!**

Mivel NEM foglalkozik ez a könyv?

Írástechnikai szakkifejezésekkel, kezdő írók oktatásával, kiadói adminisztrációs tényekkel – nem magyarázom el, hogyan kell ISBN-t kérni, és mire jó az; vagy hogy a könyves nagykereskedelmi láncok mi alapján kérnek be adott példányszámot, ahogy nem fogok motivációs tirádákat zengeni arról, milyen legyen egy író élete, mennyit írjon és miről, illetve hogyan marketingelje magát és a műveit. Erre vannak szakosodott kötetek. Ez NEM az a könyv. Sőt: **ami nincs leírva, azzal sem foglalkozik.** (A végén ajánlok más jellegű, hasznos tanulmányokat, addig tarts ki, de esetleg odalapozhatsz megnézni, mit szerezz be, miután kiolvastad ezt a könyvet.)

De akkor mivel IGEN?

Betekintést nyújtok egy könyvkiadó szerkesztőségének munkahelyi életébe – amennyire tőlem telik. Ezt jellemzően tankönyvszagtól mentesen, szárazság helyett humorral művelem. Ha ez zavar, akkor most még visszaléphetsz. ...Maradsz? Akkor tessék, nyitom az ajtót, csak utánad! Ha kérsz kávé-t vagy teát, nézd meg, merre van a konyha, és csinálj magadnak! Addig én előkészülök...

ÉLET A SZERKESZTŐSÉGBEN

Figyelem! Ezt otthon ne csinálja senki – csak ha home office-ban tevékenykedik! Menj át a szomszédba – feltéve, hogy van ott könyvkiadó szerkesztőség –, csináld ott...

Sokan nem igazán ismerik, hogyan lesz a betűhalmazból kézbe fogható papírtermék vagy olvasógépen böngészhető e-könyv. **Hogyan valósul meg egy szerzői álom, és válik immár az olvasó álmává is?**

Írótól az olvasóig, az oké... De **emögött rengeteg másik szereplő bújik meg** – akinek pont az a feladata, hogy az irodalmi alkotó kiterjesztéseként a kulisszák mögött is maradjon. A szerkesztőségi munkatárs olyan, mint a takarító – csak akkor veszed észre a munkáját, ha rosszul vagy egyáltalán nem végezte el. De akkor nagyon.

Lássuk hát, hogyan is épül fel egy ilyen – ideális – szerkesztőségi munkafolyamat és rendszer!

A könyvkiadás csapatmunka

Természetesen ki lehet adni egy könyvet egymagunkban is, mint ahogy arra számtalan példát láttunk már. De valljuk be: ez rohadt nehéz és nem egyemberes meló. **Nem véletlenül sikeresebbek a nagy kiadók a kevésbé nagy kiadóknál, illetve a magánzó szerzőknél.** (Hogy én ezért mit fogok kapni! De vállalom... Sajnos a tények makacs dolgok!)

Ha most ezen kiborulsz, igazad van, mert tényleg jobb lenne egyedül véghez vinni a csodát, mint ötven kézre bízni. De ez a csapatos – sőt: csapatós – módszer nem véletlenül hatékony.

Nagyon ritka, ha egy író vagy költő egymaga képes úgy átlátni a művét, hogy minden szöveges hibát elimináljon, aztán borítót tervezzen magának, esetleg illusztrációkat készítsen, vagy betördelje a kéziratát, és nyomdának megfelelő pontossággal adja le, miközben az e-bookhoz szükséges HTML és CSS-ismeretekkel is rendelkezik... Annyira ritka, hogy nem létezik.

A dolog már ott bukta, hogy „képes úgy átlátni a művét, hogy minden szöveges hibát elimináljon”. Nem, nem képes, hidd el, tudom, miről beszélek. Ha elérsz a könyv végére – ne, kérlek, ne lapozz most oda, neked írom ezeket a sorokat, hát nem látod? Kérlek, figyelj! Köszöni! –, meglátod majd, én mire vagyok képes, és ennek ellenére mégsem dolgozhatok egyedül.

Van egy nóta a Ripacsok című örökbecsű filmből – az én korosztályom talán még emlékszik rá –, Kern András és Garas Dezső egy gatyában énekl: „egyedül nem megy, egyedül nem megy, egyedül nem megy, ha-ha-ha-ha”.

Egyszerűen szükség van a többiekre! Bármennyire szeretnéd elkerülni az embereket – megértelek –, vagy spórolni a költségeken – emiatt is megértelek –, **egy könyv – ráadásul a te könyved! – esetében nem szabad magányos farkast játszani.**

Tudom, kemény vagyok, mint a kád széle, de olvasd tovább, mert mindjárt kiderül...

Ki foglalkozik a könyvvel a szerkesztőségben?

Minimális szereplőgárda szükségeltetik a folyamathoz:

- **1 vezető szerkesztő** (ha ért hozzá, lehet a kiadóvezető is),
- **1 tartalmi szerkesztő** (ha a kiadóvezető nem ért hozzá, akkor ő a vezető szerkesztő),
- **1 szakmai vagy idegen nyelvi lektor** (függ a könyv természetétől, de szakember legyen), de ha nincs, akkor 3 béta,
- **2-3 korrektor** (az egyik közülük lehet a tördelő is, de tényleg értenie kell a korrektúrához, és akkor kell egy harmadik, független korrektor is),
- **1 tördelő vagy fél-fél tervező- és műszaki szerkesztő, illetve nyomdai vagy elektronikus kiadás-előkészítő** (lehetőség szerint ugyanaz a személy legyen, de ha nem, akkor komoly együttműködésben kell állniuk egymással),
- **1 borítótervező** (aki lehet a tördelő is)
- igény szerint 1 illusztrátor vagy fotós (aki lehet a borítótervező is).

Ja, és hát a főszereplőt ki ne hagyjam...

→ **A SZERZŐ!**

Szándékosan nem használom az „író” szót, hiszen költők, újságírók, bloggerek-influenszerek, szakácsok, tanácsadók, lelkészek, előadóművészek stb. is írnak

könyveket, az ő művük pedig egyáltalán nem kevesebb, mint bármely íróé.

Hát ez még **alaphangon is 7 fő**. És feltételezi, hogy a szerző már rendezett kéziratot ad be a kiadóba. Nem foglalkozik azzal, ha azt még valakinek be kell gépelnie, vagy képeket kell digitalizálnia hozzá, mert akkor arra külön szakember és számítógépes munkaállomás szükséges.

Bár egy szerkesztőségben előfordulnak más belső munkatársak, pl. adminisztrátorok, értékesítők és reklámszakemberek, logisztikusok, illetve pénzügyesek, **most csak a szöveggel és vizuális megjelenítéssel foglalkozó szereplőket említettem meg**. Elsősorban velük találkozunk a szerző az együttműködés során. A többiek munkája azonban a maguk területén ugyanolyan elengedhetetlen egy könyvkiadó szerkesztőségében, mint az itt kiemeltké. Velük együtt teljes a csapat.

A könyv ideális útja a nyomdáig

1. **A szerző magát nem kímélve, fáradságos, mégis csodálatos munka árán megírja a(z élet)művét.** Segítséget kér a kézírata rendezésében, lektorálásában, és a kész anyagot eljuttatja a szerkesztőségbe. (Ha nem volt – valamilyen szakmai – lektora, ezt mindenképpen jelezze a kiadónak, mert akkor annak kell erről gondoskodnia, és az már egy másik kör.)
2. **Az irodalmi szerkesztő elolvassa a kéziratot, egyeztet a szerzővel és a mű elkészültéig javítanak, pontosítanak együtt.** Ha kell, több körben, mint kettő. Itt a lektorral is egyeztetni kell, ha ez nem történt meg

korábban. Jó, ha a kéziratmenetet egy vezető szerkesztő is vezényli, persze, ha van. (Itt nagy szövegblokkok is mozoghatnak – kihúzás, beírás –, ezért ez más árkatóriába is esik, mint az olvasószerkesztő vagy a korrektor.)

3. **Az olvasószerkesztő átnézi a kéziratot és pontosít.** Egyeztet a szerzővel és ha kell, az irodalmi szerkesztővel, esetleg a lektor(ok)kal. Ha nem történt irodalmi szerkesztés, akkor csak a szerzővel és/vagy a lektorral. Egyben az első kör korrektúra is megtörténik itt.
4. **Ha nincs olvasószerkesztő, akkor csak a korrektúra első köre következik.** Célszerű a borító hát- vagy fülszövegét is ekkor korrektúrázni. A korrektúra körére lektori munka már ne maradjon!
5. **A kész kézirat .docx/.rtf kiterjesztéssel, az elfogadott változtatásokkal a tördelőhöz kerül.** (Ha .odt volt, vagy Google-dokumentum, akkor is.) **Ez idő alatt készülhet a borító is, de az függetlenebb az időt tekintve, mint a kézirat.** A kiadványszerkesztő munkatárs – és ha becsatlakozik a körbe egy tervezőgrafikus és/vagy műszaki szerkesztő, lánykori nevén tipográfus, akkor ő(k) is – első körben egyeztet a szerzővel, megmutatva 4-8 oldalt a laptükörből. Itt lehet egyezkedni az oldalszámokon; ami csak a betördelést követően lesz végleges, de mindenképp négygel kell oszthatónak lennie. (És ez, illetve a borítótervezés teljesen más árkatóriába esik, mint az eddigi munkafolyamatok, ezt érdemes szem előtt tartani. Ha ugyanaz tervezi a borítót, tördeli a belíveket és korrektúráz is, ez **háromféle árképzést jelent**, nem egyet!)

6. **A betördelt anyag .pdf formátumban a korrektorhoz kerül második körre, aki átnézi és visszaküldi javításra a tördelőhöz.** Ha kell, a szerzővel egyeztetnek közösen.
7. **A tördelő átnézi és véglegesíti az anyagot** – oldal-szám, tartalomjegyzék, kolofon stb. tekintetében –, majd elküldi a szerzőnek.
8. **A szerző újraolvassa a művét.** Bármi hibát talál, jelez a tördelőnek, aki javítja. **Ha nem talál benne hibát, akkor megtörténik az imprimatúra,** azaz írásos formában jóváhagyja a nyomdába kerülést. Ugyanezt teszi a borítóval is.
9. **A tördelő előkészíti nyomtatásra a könyvet.**
10. **A nyomdai .pdf fájl visszakerül a szerzőhöz vagy a kiadó szerkesztőségébe, ahonnan a felelős személy elküldi a nyomdának.** Ha bármilyen technikai hiba adódik, a nyomda és a tördelő-grafikus csapat tartja a kapcsolatot.

Természetesen ez csak egy lehetséges út, még sok ilyen létezik. Ám egy biztos: **minden könyvkiadás mögött komoly szakmai gárdának kell állnia,** és nekik biztosítani a nem feltétlen könnyű, de annál profibb kimenetelt.

Ezzel kívánok mindannyiunknak sikeres szerkesztőségi együttműködések és csodálatos minőségű könyvúj-donságokat a továbbiakban!

A SZOROZAT TOVÁBBI RÉSZEI

Mit csinál a tördelő?

Megjelent!

A 2021-ben megjelent Mit csinál a hogy is hívják? – avagy Munka a szerkesztőségben című, a könyv- és lapkiadók szerkesztőségi munkáját összefoglaló kötet szükségszerűen előhívta, hogy az egyes munkaköröket külön-külön is megvizsgáljuk. Elsőként – de nem elsőnek, mivel ezek a tervezett kis kötetek önállóan is képesek megállni a lábukon – a tördelésről szóló olvasmány lát napvilágot.

A stílus ugyanolyan laza, mint a fő köteté, de mélyebben belemegy a témába és még szaxó... akarom mondani, szakszótárt is tartalmaz.

Oké, rettenetes ez a fülszöveg, de csak azért, mert hátha inkább továbbolvasnál, így nem is szaporítom a szót. Szaporítsa a tördelő, szépen, sorban, betűnként...

Jó olvasást!

Bővebben: <https://moly.hu/konyvek/szabo-borka-mit-csinal-a-tordelo/>

Nehéz az írók élete!

Előkészületben!

(De csoda szép.) Az egész egy hashtaggel kezdődött: #nehézasírókélete – ami aztán egy életfilozófiává nőtte ki magát. Mégis miért nehéz, ha közben csodálatos, és fordítva? Hamarosan ez is kiderül ebből a megszokottan nem szokványos stílusú és őszinteségű kötetből. „Nem ígérek semmit, csak vért, verítéket és...” könyveket.

Támogasd a munkánkat!

Amennyiben egyetértesz a céljainkkal:

- szeretnéd, hogy minél több magyar nyelven írt magyar könyv szülessen,
- szeretnéd, hogy a fiatalok többet olvassanak, írjanak,
- szeretnéd, hogy külföldön is jobban elismerjék a magyar szerzők írásait,

akkor támogasd te is az MKMT mozgalom céljait, vagy egy adott projekt megvalósítását, lebonyolítását!

Válaszd ki mely projektet támogatod, és akár egy kis összeggel előremozdíthatod a megvalósulását!

<https://mkmt.hu/tamogass>

Facebook oldalunk: facebook.com/mkmtMozgalom
Instagram: <https://www.instagram.com/mkmtmozgalom/>
Levelezési cím: 2049 Diósd Hársfa utca 5/2.
Telefon: +36(30)499-34-77
email: info@mkmt.hu

